

enforcement/statutes/controlling-assault-non-solicited-pornography-marketing-act-2003-can-spam-act (дата звернення: 31.03.2018).

3. Detroit Spammer and Three Co-Conspirators Sentenced for Multi-Million Dollar E-Mail Stock Fraud Scheme // The United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/opa/pr/detroit-spammer-and-three-co-conspirators-sentenced-multi-million-dollar-e-mail-stock-fraud> (дата звернення: 31.03.2018).

4. Spam Act 2003 : No. 129 // Australian Communications and Media Authority. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2011C00080> (дата звернення: 31.03.2018).

5. Ухвала господарського суду Дніпропетровської області від 11.05.2010, справа № 25/72-10 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/9514465> (дата звернення: 31.03.2018).

6. Конвенція про кіберзлочинність : від 23.11.2001 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення: 31.03.2018).

Одержано 09.04.2018

УДК 347.121.1

Олена Валеріївна Сідей,

*доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВИДИ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРАВОМ НА ЗДОРОВ'Я

З огляду на особливість об'єкту права на здоров'я та багатогалузевий характер регулювання відносин, що виникають з приводу здоров'я, слід визначити, що таке право є складним та являє собою встановлену державою систему юридичних норм, що покликані забезпечити нормальну життєдіяльність людини, охорону, захист та власне здійснення свого права. З розвитком медичної науки і техніки поступово формується ціла система відносин, які ще не в повному обсязі охоплені сферою цивільно-правового регулювання, але потребують такого впливу на них. Коло цих відносин не замкнене, воно буде поповнюватись все новими відносинами, які переходять у адекватній правовій формі [1, с. 62]. Аналіз Конституції України, Цивільного кодексу України, та Основ законодавства України про охорону здоров'я, дозволяє зробити висновок, що на сьогодні не існує чіткої класифікації прав, що виникають при здійсненні та захисті права на здоров'я, не має й єдиного нормативного-правового акту, який би регулював такі суспільні відносини, а тому необхідним є здійснення класифікації таких прав.

Дослідженням обраної теми займалися такі провідні вчені, як: М. М. Агарков, С. С. Алексєєв, М. О. Баймуратов, Н. С. Кузнецова, С. О. Сліпченко, О. В. Соболев, Р. О. Стефанчук, О. В. Синєгубов, Ю. К. Толстой, К. А. Флейшиць, Є. О. Харитонов, С. А. Чернишова, Я. М. Шевченко, М. Я. Шимінова, Р. Б. Шишка та інші.

Так, особисті немайнові права у сфері здоров'я, умовно можна поділити на основні та похідні. Пропонована класифікація здійснюється на підставі простої більшості активних та пасивних повноважень фізичної особи, які реалізуються під час здійснення права на

здоров'я. Разом з тим, з огляду на цивільно-правовий характер дослідження, слід відмітити, що ЦК України вже закріпив основні права, у сфері права на здоров'я.

Так до основних слід відносити: право на охорону здоров'я; право на медичну допомогу, право на медичну інформацію. Кожне з цих елементів включають в себе окремі активні повноваження, щодо здійснення права на здоров'я, а тому потребують детально-го розгляду.

Право на охорону здоров'я. Загальна теорія права розглядає право на охорону здоров'я, як те, що гарантує фізичне існування людини і є умовою забезпечення реалізації всіх інших її прав. Разом з тим, його визнають одним із загальносоціальних, невідчужуваних, суб'єктивних юридичних прав людини та ототожнюють з поняттям «право на здоров'я» [2, с. 9]. Проте, дійсно природним та невідчужуваним є саме право людини на здоров'я, в той час, як «право на охорону здоров'я» має подвійну природу. По-перше, це можливість кожного самостійно вчиняти певні дії або вживати заходи, щодо свого блага (профілактика, огляди, щеплення та ін.) та по-друге, право фізичної особи, громадянина вимагати від держави в особі уповноважених органів виконання її обов'язку, щодо забезпечення для кожного реалізації права на охорону здоров'я через систему правових, соціально-економічних, медико-санітарних, оздоровчо-профілактичних заходів, спрямованих на збереження та розвиток фізіологічних, психологічних та психічних функцій, працездатності та соціальної активності людини впродовж всього життя.

Це означає, що право на охорону здоров'я визначається не простою сукупністю можливостей громадян і суспільства, а їх органічною єдністю, тобто поєднанням засобів, джерел, а також фінансових можливостей, якими володіють кожний громадянин і суспільство в цілому для використання їх з метою реалізації конкретних цілей і завдань щодо охорони здоров'я [3, с. 37].

Право на охорону здоров'я слід визначати, як особисте право особи на збереження, підтримання та розвиток своїх фізіологічних, психологічних та психічних функцій організму шляхом здійснення певних активних правомочностей самостійно або через уповноважені організації.

Право на медичну допомогу. Право на здоров'я тісно пов'язане з правом на медичну допомогу як сукупністю можливостей доступу до установ та організацій, що надають послуги медичної допомоги у випадку хвороби. Однак ці поняття не є тотожними, оскільки право на здоров'я не зводиться лише до одного аспекту – до правомочності на медичну допомогу. Крім даного аспекту, право на здоров'я (в суб'єктивному значенні) надає людині можливість займатися діяльністю, що сприяє зміцненню здоров'я людини, фізичною культурою і спортом, звертатися до компетентних органів за отриманням інформації про стан довкілля, санітарно-епідеміологічну обстановку, до представників роботодавця з питаннями забезпечення працівників здоровими умовами праці тощо [4, с. 12].

Право на медичну допомогу є структурним елементом комплексного змісту права на здоров'я, логічно впливає з нього і його підтверджує в рамках елементу «охорона здоров'я».

Головними ознаками медичної допомоги є: здійснення втручання у фізичну або психічну сферу існування людини (обумовленість втручання станом здоров'я); спрямованість дій на рятування життя, поліпшення стану, поновлення здоров'я і працездатності; здійснення втручання фахівцем в галузі медицини [5, с. 87].

Сукупність вказаних ознак дозволяє визначити медичну допомогу як здійснення медичних заходів фахівцем в галузі медицини, щодо фізичного, психічного або психологічного

стану здоров'я фізичної особи, які спрямовані на рятування життя, поліпшення стану, поновлення здоров'я.

Право на інформацію про стан свого здоров'я. Статтею 285 Цивільного кодексу України закріплено право фізичної особи на достовірну й повну інформацію про стан свого здоров'я [6]. Під медичною інформацією розуміють вид діяльності у сфері медицини, спрямований на представлення спеціалістам різних джерел інформації. Поняття «медична інформація» означає також усю сукупність багато численних джерел інформації. Інформація є однією з властивостей даних. Разом з тим, до розуміння медичної інформації можна відносити знання набуті людством за час багатовікової діяльності у цій сфері та відображені у наукових галузях медицини. Поняття «право на інформацію про стан свого здоров'я» слід визначати, як право фізичної особи на отримання повної, достовірної, своєчасної інформації, щодо стану свого здоров'я в доступній для неї формі, відомості про мету запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, інформацію, яка міститься в історії хвороби та інших відповідних медичних документах.

Суміжним з правом на інформацію про стан здоров'я є закріплене у ст. 286 ЦК України право на таємницю про стан свого здоров'я, яке полягає у тому, що медичний працівник та інші особи, які, з огляду на свої службові обов'язки мають доступ до відомостей про хворобу пацієнта, результатів його медичного обстеження, або їм стало відомо про інтимні та сімейні сторони життя пацієнта, не мають права розголошувати ці відомості крім передбачених законом випадків.

Таким чином, на підставі здійсненого аналізу вищезазначених прав, можна свідчити, що вони є досить змістовними за своєю суттю, та при їх реалізації породжують, ще ряд прав, що забезпечує, як і їх здійснення, так і здійснення права на здоров'я взагалі. А тому, ми вважаємо, що, основними правами, що виникають у сфері права на здоров'я є права, що формують найбільші групи суспільних відносин, що виникають під час здійснення права на здоров'я (право на охорону здоров'я, право на медичну допомогу, право на медичну інформацію).

Решта прав, які виникають у фізичної особи під час реалізації вказаних елементів-прав, можна характеризувати, як такі, що виникають у правовідносинах, щодо здійснення фізичною особою права на здоров'я, і тому можуть розглядатись, як похідні особисті немайнові права фізичної особи. Наприклад, звернення фізичної особи за медичною допомогою тягне за собою виникнення інших права: на вибір лікаря та медичного закладу, обрання методів лікування та інше. Разом з тим необхідно зазначити, що закріплення всіх цих спеціальних прав у сфері права на здоров'я у ЦК України, було б нелогічним, оскільки призвело б до складності регулювання у рамках цивільного права.

Список бібліографічних посилань

1. Чернооченко С. І. Право на здоров'я (цивільно-правовий аспект). *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 1998. № 3 (5). С. 61–76.
2. Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Львів. нац. ун-т імені І. Франка. Львів, 2006. 16 с.
3. Солдатенко О. В. Правове регулювання видатків на реалізацію конституційного права громадян на охорону здоров'я в Україні та країнах Центральної Європи : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2010. 411 с.
4. Власенкова В. В. Право на охорону здоров'я и медицинскую помощь в Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. М., 2007. 21 с.
5. Прасов О. О. Право на медицинскую помощь та його здійснення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Запоріжжя, 2007. 196 с.

УДК 347.1

Катерина Олегівна Скриннікова,

*старший викладач кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

З усіх благ наданих людству найважливішим благом є життя та здоров'я людини, ці блага повинні бути захищені всіма механізмами держави у сфері охорони здоров'я. В сучасних умовах реформування закладів охорони здоров'я не надається належної уваги правовому регулюванню відносин між пацієнтами та медичними закладами, що призводить до порушення прав як пацієнтів так і медичних працівників.

Дослідженням зазначеного питання неодноразово займалися науковці, зокрема такі як: С. Б. Булеца, І. В. Венедиктова, А. А. Герц, А. В. Савицька, О. І. Смотров, І. Я. Сенюта, С. Г. Стеценко, Р. Б. Майданик, М. М. Малєїна. Однак, на цей час, існують окремі питання, які не в повній мірі висвітлені в дослідженнях вчених, пов'язані з питаннями цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг.

Серед всього різноманіття відносин які існують у сфері охорони здоров'я особливу групу складають ті, які виникають безпосередньо між особою, яка надає медичні послуги (лікар, медичний заклад) і особою яка її отримує (пацієнт). Майже у всіх випадках такі відносини виникають на основі певної домовленості між лікарем (лікувальним закладом) і пацієнтом. У зв'язку із цим зовнішньою правовою формою вираження цієї домовленості буде виступати цивільно-правовий договір. [1, с. 45–46].

Проаналізувавши норми чинного законодавства, можна зробити висновок про відсутність чіткого визначення поняття договору про надання медичних послуг. До такої категорії договорів застосовуються загальні положення договору про надання послуг, визначені ст. 901–907 Цивільного кодексу України. Також, до таких специфічних правовідносин застосовуються норми Закону України «Про захист прав споживачів», однак у судовій практиці дедалі частіше виникають спірні питання щодо застосування вищезазначеного закону для відносин пов'язаних з наданням медичних послуг.

В судових рішеннях зазначають, що Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини, що виникають з приводу придбання, замовлення, використання товарів (робіт, послуг) для власних побутових потреб. А предметом медичних послуг є особисті немайнові блага – життя і здоров'я, які не можуть бути віднесені до правовідносин, направлених на задоволення побутових потреб. Тобто. є неприпустимим застосування норм зазначеного Закону до регулювання відносин по наданню медичних послуг.

Також зауважують, що такі правові відносини є специфічними, а тому вимагають спеціального, особливого окремого регулювання, але на сьогодні в Україні не визначений